

DET DANSKE
SPROG- OG
LITTERATURSELSKAB

PRESSEMEDDELELSE • den 4. december 2020

H.C. Ørsted – ånd og elektromagnetisme

I 2020 markeres 200-året for den danske fysiker Hans Christian Ørsteds opdagelse af elektromagnetismen. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab bidrager til denne fejring med hele to nye udgivelser: en kommenteret udgave af hovedværket *Aanden i Naturen*, den første nogensinde, samt en udgivelse af Ørsteds banebrydende lille latinske redegørelse fra 1820, hvor han præsenterer sin opdagelse, ledsaget af hele fem samtidige oversættelser, alle fra 1820. Begge bøger udkommer i kommission på Syddansk Universitetsforlag den 11. december 2020.

Ørsteds hovedværk *Aanden i Naturen*

Aanden i Naturen udkom oprindeligt i to bind i 1849-50, kort før Ørsteds død i 1851. Det er et hovedværk i dansk lærdomshistorie, som nu for første gang udgives i en pålidelig, videnskabelig udgave. Gennem en perspektiverende efterskrift og fyldige kommentarer formidles Ørsteds tankeverden her for et moderne publikum.

»I Tingenes Væsen ligger det saaledes, at vi med den rigeste Betydning af Udtrykket tør sige: Hele Tilværelsen er et Fornuftrige.« Med disse ord afrunder Ørsted sin afhandling »Hele Tilværelsen eet Fornuftrige«, der indgår i første bind af *Aanden i Naturen*.

I *Aanden i Naturen* sammenfatter Ørsted sit naturfilosofiske verdensbillede. Naturlovenes harmoni svarer for ham til fornuften eller Gud. Guldalderens kulturelle ideal var en enhedskultur, en syntese af samfundsliv, religion, kunst, politik og videnskab. Denne enhed præger *Aanden i Naturen*, der samtidig er båret af Ørsteds stadige bestræbelse på at oplyse sine læsere om naturens indretning og naturvidenskabens landvindinger.

Indholdet er meget varieret. *Aanden i Naturen* rummer både nyskrevne tekster og tekster, som Ørsted tidligere havde udgivet. Udover afhandlinger – nogle af mere populærvidenskabelig karakter end andre – finder man dialoger efter Platons mønster og adskillige taler som Ørsted havde holdt ved forskellige lejligheder. Alle tekster er kendetegnet af hans dybe interesse for det sproglige udtryk. Som en rød tråd gennem det hele går naturvidenskabens nære sammenhæng med æstetik, religion og filosofi.

Opdagelsen af elektromagnetismen

Den anden udgivelse til fejring af Ørsted er den lille bog *The Discovery of Electromagnetism Made in the Year 1820 by H. C. Ørsted*. Efter sin banebrydende opdagelse af elektromagnetismen i 1820 skyndte Ørsted sig at fremlægge opdagelsen for den lærde verden i Europa i en lille afhandling på latin. Snart efter udkom den også som artikel i forskellige tidsskrifter i oversættelser til fransk, italiensk, tysk, engelsk og dansk. Den nye bog rummer en fotografisk gengivelse af alle disse tekster. Søren Absalon Larsen, der var professor ved Polyteknisk Lærestanstalt – grundlagt af Ørsted i 1829, det nuværende DTU – udgav teksterne i faksimile i 1920, i 100-året for Ørsteds opdagelse. Det er denne udgave fra 1920 som nu genudgives, suppleret med en nyskreven efterskrift på engelsk af Carl Henrik Koch.

Den latinske titel *Experimenta circa effectum conflictus electrici in acum magneticam* blev på dansk til »Forsøg over den electriske Vexelkamps Indvirkning paa Magnetnaalen«. Oversættelsen skyldtes ikke H.C. Ørsted selv, men ordet *Vexelkamp* bruger han allerede i 1805, og det er et eksempel på et af de ca. 2.000 nye danske ord som tilskrives Ørsted.

Om udgivelserne

- H.C. Ørsted: *Aanden i Naturen* er hårdt indbundet, 454 sider, og koster 250 kr. Udgivelsen er støttet af Carlsbergfondet.
 - *The Discovery of Electromagnetism Made in the Year 1820 by H. C. Ørsted* er hårdt indbundet, 67 sider, og koster 150 kr. Udgivelsen er støttet af Moth-Lunds Fond.
- Begge bøger udkommer den 11. december 2020, er udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og forhandles i kommission af Syddansk Universitetsforlag.

Kontakt • Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Christians Brygge 1, 1219 København K

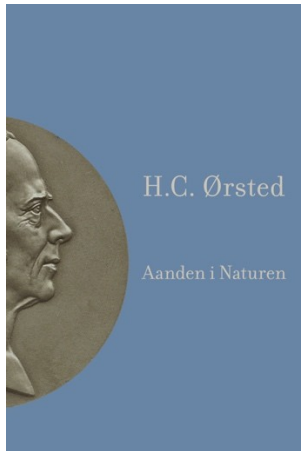
Udgivere:

- Finn Gredal Jensen (tekststudgivelse og kommentarer), telefon: 61 79 06 85, e-mail: fgj@dsl.dk
- Carl Henrik Koch (efterskrifter og kommentarer), telefon: 25 78 53 74, e-mail: carl.henrik.koch@gmail.com

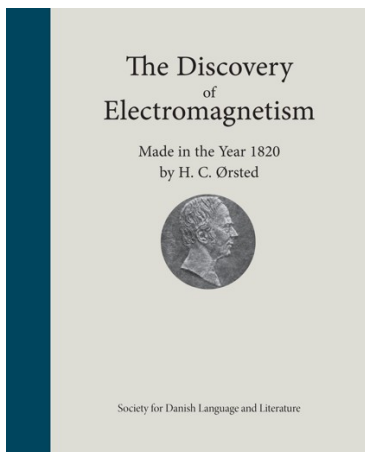
Om Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) udgiver og dokumenterer dansk sprog og litteratur fra de ældste tider til i dag – i bogform og på nettet. Selskabet blev stiftet i 1911 og beskæftiger i dag 30 videnskabelige medarbejdere. Selskabet modtager støtte fra Kulturministeriet samt en række private fonde. Læs mere om DSL: dsl.dk.

Illustrationer

<https://dsl.dk/presse/billeder/h-c-orsted-aanden-i-naturen-forside>

<https://dsl.dk/presse/billeder/the-discovery-of-electromagnetism-made-in-the-year-1820-by-h-c-orsted-forside>

H.C. Ørsted Medaljen, indstiftet i 1908 af Selskabet for Naturlærens Udbredelse. Billede: Det Kgl. Bibliotek
<https://dsl.dk/presse/billeder/h-c-orsted-medaljen>

DET DANSKE
SPROG- OG
LITTERATURELSKAB

dsl.dk/presse/billeder/dsl_sort.png

DET DANSKE
SPROG- OG
LITTERATURELSKAB

dsl.dk/presse/billeder/dsl_blaa.png